

a) Stručná anotace návrhu

Areál památníku je založen na rozvinutí tří hlavních os, které jsou v krajině přítomné. Trojice vzájemně protnutých linií zakládá koncept tří časových rovin. Přítomnost, minulost a budoucnost, jako základní rámec narativu památníku. Každá z linií se pojí s jedním ze tří objektů a určuje jim v rámci celku jasný smysl. Návštěvnické centrum je místem přítomnosti, faktů a diskuze. Hřbitov obětí je autentickým místem pohnuté historie a nezpochybnitelným důkazem holokaustu. Monument v prostoru tábora je místem smíření, které by nás mělo spojovat v pozitivní představě sdílené budoucnosti.

b) Podrobný popis návrhu

Návštěvnické centrum

Návštěvnické centrum je racionální dům čtvercového půdorysu, citlivě usazený u biotopu blízkého rybníka. Jeho přehlednou vnitřní organizaci tvoří vložené jádro drobných místností, které ukrývají provozní zázemí. Čtvercový prstenec rozděluje dům na dva kontrastní galerijní prostory - "whitebox" a "blackbox". Po obvodě domu se nachází široká a prosvětlená okružní galerie, která umožňuje tradiční výstavní postupy. Naopak uvnitř dispozice vzniká velkorysý zatemněný prostor pro nová média a promítací techniku. V případě pořádání přednášek, či kulturních akcí, je navíc možné vnitřní prostor multimediální expozice rozdělit otočnou stěnou na malé nebo velké auditorium, či stěnu jednoduše používat pro členění aktuální výstavy. Návštěvnické centrum je doplněno o drobný objekt zázemí údržby se zahradním skladem a toaletami, které jsou celoročně přístupné přímo z exteriéru. Mezi oběma objekty vzniká malé náměstíčko, které je ideální k pořádání kulturních akcí, či shromažďování návštěvníků před prohlídkou dalších míst nového památníku.

Hřbitov obětí

Stávající hřbitov s památníkem Zdenka Hůly je památkově chráněný areál, který svému účelu slouží dobře. Mezi vzrostlými stromy vstupujeme na malou mýtinu. Socha je doplněna nášlapnými kameny, které vytvářejí cestu pro položení květin. Návštěvníci po ní přicházejí i odstupují zpět a hřbitov tak správně zůstává neprůchozím prostorem. Na každém z kamenů jsou patrné dvě zkřížené linie. Tyto souřadnice tvoří v krajině pomyslný rastr o rozměru 3x3 metry. S novými průzkumy hřbitova máme nyní již lepší poznatky o umístění hrobů. Jejich ohrazení se tak jeví jako nejdůležitější nový zásah do tohoto již dokončeného díla. Respektujeme návrh autora a navazujeme na jeho prostorový rastr. Kolem hřbitova vytyčujeme svou vlastní hranici, která se záměrně vyhýbá půdorysu hřbitova obětí tak, jak nám ho zanechali jejich vězňatelé. V odpovídajícím rastru vytváříme novou opěrnou zídku. Po vnější hraně nově vymezeného čtverce navrhujeme pozvolný zemní val, který se plynule spojí s okolním terénem. Ambicí návrhu je minimálními prostředky vymezit nový pietní prostor hřbitova. Jeho přirozeného ohrazení dosahujeme negativní formou, která však nevzniká odkopáním terénu uvnitř, ale jeho navýšením vně. A právě negativní, prázdňová forma se zdá být vhodným symbolem ztráty celé generace - prázdnoty, kterou nelze zaplnit.

Monument v prostoru tábora

Nesnažíme se tábor jakkoliv rekonstruovat. I vystavení jeho pozůstatků, se může zdát spíše nemístnou glorifikací utlačovatelů než památníkem utlačovaným. Své oběti i svou vinu chceme připomenout vlastním způsobem. Archetypální forma zkřížených linií svírá prostor původního vězeňského dvora. Dynamika pohybu po účelově navržených cestách proměňuje dálkové pohledy na výtvarný objekt tábora. Ten se při pohledu od návštěvnického centra zprvu jeví jako souvislá monumentální stěna. Až pohybem v krajině člověk odhalí výtvarný koncept monumentu, který se v závislosti na poloze pozorovatele vizuálně rozkládá na kompozici individuálních prvků, ze kterých je složen. Návštěvník se objeví v jejich stínu a je konfrontován s chladem. Pod úrovní očí jsou zde vepsána jména všech obětí. Písmo je malé a každý, kdo chce číst, musí se sklonit. Výtvarný objekt abstraktně ztvárňuje vztah jednotlivce k celku. Proměnlivá hmota fiktivní zdi, jako zhmotnění a rozklad mementa totalitní ideologie, která redukuje jednotlivce na anonymní masu.

Cestní síť

Základní osnovu cestní sítě tvoří dva geometrické principy, které umožňují pozorovat dynamický koncept monumentu tábora. Trojice vzájemně protnutých os přehledně propojuje jednotlivá místa památníku s již existujícími cestami a přirozenými vstupy do území. Okružní cesta s naučnou stezkou pak přirozeně ohraničuje jádro pietního území a poskytuje alternativní zážitek z pohybu krajinou. Oba okruhy mají téměř identickou délku, avšak výrazně odlišný charakter. Přímé cesty představují pohodlnou, přísně formalizovanou trasu pro pohyb většího množství lidí, například v průběhu pietních aktů. Okružní stezka naopak umožňuje jednotlivým návštěvníkům větší míru svobodného pohybu a spontánního objevování jednotlivých míst.

Krajina

Původní hospodářská krajina se zde v průběhu posledních staletí téměř nezměnila a pravděpodobně tak může stabilně fungovat i do budoucna. Návrh jí ideálně víc stability ještě dodá. Aby bylo možné, dosáhnout na tak velké ploše co největší bezúdržbovosti, je třeba do areálu zanést živý rastr okolní krajiny. Nechat tu stávající projít v jedné rovině plánem, jakoby tam nic jiného nebylo. Pokud bychom po letech zvedli plán budov a cestní sítě vzhůru, dívali bychom se na v místě přirozeně zapojenou krajinu. Návrh se snaží pomocí vhodného navázání a doplnění přírodních struktur o zapojení místa do širšího kontextu lokality. Navržené změny mají za úkol krajinu dále stabilizovat, čímž jí v dlouhodobém horizontu umožňují žít vlastním životem, bez závislosti na architektuře památníku, nutnosti zavlažování, či náročné údržbě.

Výrazná architektonická složka návrhu snese krajinu, která nebude umocňovat jeho silnou geometrii, ale spíš ji zjemní a půjde proti ní, tak jak to ostatně příroda s lidskými díly dělá. Návrh reaguje v řešené lokalitě zejména na stávající hranici lesa a rozhraní obdělávaného pole s remízou, loukou a biotopem rybníka. Lesní vegetační lem v podobě zapojených porostů vysokých širokolistých bylin a vmísených křovin podpořil z hlediska biodiverzity přechodový efekt. Lokálně ho lze v rámci managementu i rozvolnit. Hranici obdělávaných polí utváří skupiny vyšších dřevin a lokálních remízů, které jsou propojeny extenzivním lučním porostem s odpovídající druhovou skladbou. U rybníka pak luční porosty volně navazují na stávající podmáčené louky.

Cestní síť je po malých úsecích doplněna o vzrostlou zeleň navazujících remízů a solitérních dřevin, které proměňují její charakter, podporují ochlazení místa stínem a zvyšují vlhkost prostředí, čímž se cesta stává pro půchod uživatelsky příjemnou. Okružní stezka má podobu zpevněné pěšiny, volně se vinoucí v reakci na konkrétní vegetaci. Klidové zóny, usazené ve stínu stromů, jsou situovány vždy přibližně v polovině trasy a slouží jak odpočinku, tak výhledům do krajiny. Důležité je především vizuální propojení návštěvnického centra s monumentem tábora. Centrální plocha louky v ose pohledu je proto navržena jako pobytová louka s mozaikovitou sečí, ve které jsou vhodným managementem udržovány úzké nezpevněné pěšiny. Takový způsob v druhém plánu umožňuje návštěvníkům velkou míru svobodného pohybu a spontánního objevování jednotlivých míst. Návrh se celkově snaží souznít s kontextem okolní krajiny, navázat na její kontinuitu a dlouhodobě podpořit stabilitu prostředí.

c) Popis dokladující principy udržitelnosti areálu, včetně údržby areálu a péče o navazující krajinu, hospodaření s vodou, nakládání s odpadem atd. s ohledem na minimalizaci veškerých provozních nákladů a dopadů na životní prostředí.

Z důvodu cenové optimalizace výstavby i provozních nákladů navrhujeme areál v několika nezávislých vrstvách, které se však za předpokladu dosažení cílového stavu synergicky podporují. Základní trojici objektů památníku je v čase možné rozšířit o prostor lomu. Také cestní síť, založenou na trojici protnutých os je v druhém a třetím plánu možné rozvinout skrze okružní stezku a navazující drobnou síť nezpevněných pěšin. Aby bylo možné, dosáhnout na tak velké ploše co největší bezúdržbovosti, je třeba do areálu zanést živý rastr okolní krajiny. Její výrazné proměny jde v dlouhodobém horizontu dosáhnout především vhodným managementem. Obnovená původní louka tak může po čase obsahovat remízy, solitéry, měkký okraj lesa i další přírodní struktury, které budou lépe zadržovat vodu a zvyšovat stabilitu ekosystému.

Největší položkou první etapy projektu bude nová budova návštěvnického centra. Dodržení rozpočtu by měla zaručit zejména efektivní a předvídatelná výstavba. Dům je proto koncipovaný jako moderní ekologická dřevostavba s modulární konstrukcí připravenou k prefabrikaci. Vrchní stavba by tak v maximální možné míře měla vzniknout mimo staveniště, kde bude během několika dní zkompletována. Stavba je navržena a situována tak, aby i bez technologie přirozeně vytvářela přívětivé klima. Část techniky, která jeho vlastnosti ještě zdokonalí bude proto možné v případě nutnosti dodat až v pozdějších fázích projektu.

Areál památníku je racionálně rozvržen v prostoru bývalého vepřína. V první fázi projektu z jeho pozůstatků důsledně využíváme jeho technickou a dopravní infrastrukturu. Také značná část inertního materiálu z demolice vepřína bude moci být použita na srovnání budoucího parkoviště s odstavnou plochou. Tato strategie umožní pro druhou fázi projektu levně připravit rovný a únosný povrch pro realizaci finalního parkoviště. Navazující zpevněné plochy v okolí domu do velké míry kopírují stávající plochy administrativní části areálu. Kromě očekávané úspory v realizaci navržených skladeb nám toto rozhodnutí umožňuje zbytečně nezabírat novou půdu a přírodu v lokalitě nenarušit víc, než je nezbytně nutné.

ODBORNÝ ODHAD CENY 1. ETAPY REALIZACE

		jednotka	počet jednotek	jednotková cena*	cena celkem
nové stavební objekty					
budova návštěvního centra					
	obestavěný prostor	m3	2443	7 400 Kč	18 078 200 Kč
	židle auditorium	ks	40	2 037 Kč	81 480 Kč
	židle občerstvení	ks	24	1 860 Kč	44 640 Kč
	stůl občerstvení, denní místnost	ks	6	4 500 Kč	27 000 Kč
	kancelář (stůl, židle)	set	2	15 000 Kč	30 000 Kč
	kuchyňka zaměstnanců (4xM60)	soubor	1	80 000 Kč	80 000 Kč
	recepce, prodej občerstvení	soubor	1	150 000 Kč	150 000 Kč
	modulové šatní skříňky (2xM3)	ks	8	8 750 Kč	70 000 Kč
	skladové regály posuvné	soubor	1	138 840 Kč	138 840 Kč
	další vybavení (bez expozic)	soubor	1	100 000 Kč	100 000 Kč
terénní a vegetační úpravy					
	Terénní úpravy	m3	341	1 500 Kč	511 500 Kč
	Přesetí louky po rekultivaci areálu vepřína	m2	4235	150 Kč	635 250 Kč
	Solitérní stromy u domu (4+2)	ks	6	12 000 Kč	72 000 Kč
	Výsadba stromů - polokmeny	ks	35	2 500 Kč	87 500 Kč
infrastruktura					
cestní síť (3 základní osy)					
	1.osa (stávající vjezd alejí-oprava)	m2	70	800 Kč	56 000 Kč
	1.osa (luční pasáž) - mlát	m2	366	1 400 Kč	512 400 Kč
	2.osa (k lávce) - minerální beton	m2	357	1 700 Kč	606 900 Kč
	2.osa (k amfiteátru) - štěrk	m2	359	1 080 Kč	387 720 Kč
	3.osa (lesem k monumentu) - betonov	m2	621	1 400 Kč	869 400 Kč
	Lávka (2.osa)	m2	45	4 000 Kč	180 000 Kč
	Nové parkoviště autobusů (minerální beton)	m2	175	1 300 Kč	227 500 Kč
	Hutnění navážky z demolic na odstavné ploše	m2	1585	250 Kč	396 250 Kč
	Inženýrské sítě (přípojka elektro)	bm	106	800 Kč	84 800 Kč
hřbitov obětí tábora					
	založení ohradní zdi	m3	35	1 900 Kč	66 500 Kč
	ohradní zeď (kámen)	m3	42	3 500 Kč	147 000 Kč
	přesetí povrchu bylinným trávníkem	m2	638	350 Kč	223 300 Kč
	úpravy vegetace, probírky	m2	300	750 Kč	225 000 Kč
připomenutí tzv. cikánského tábora					
	terénní úpravy	m3	64	1 500 Kč	96 000 Kč
	platforma (betonová deska, kámen)	m2	350	1 300 Kč	455 000 Kč
	panely (dřevo 1,2m3, vymývaný beton 0,2m3)	ks	26	21 808 Kč	567 008 Kč
	mosazná vložka (gravírované písmo)	m2	6,5	25 000 Kč	162 500 Kč
	úpravy vegetace, probírky	m2	400	1 350 Kč	540 000 Kč
areál vepřína					
	zachování betonových sloupků oplocení			0 Kč	0 Kč
další výše nespecifikované					
	bez dalších úprav			bez dph	25 909 688 Kč
				s dph 21%	31 350 722 Kč

ODBORNÝ ODHAD CENY DALŠÍ ETAPY REALIZACE

		jednotka	počet jednotek	jednotková cena*	cena celke
nové stavební objekty					
objekt zázemí údržby					
	obestavěný prostor	m3	231	6 000 Kč	1 386 000
	vybavení	soubor	1	100 000 Kč	100 000
oddělení parkoviště "trelážovou" stěnou					
	zídka (beton kámen)	m3	11	6 000 Kč	66 000
	konstrukce rámu (ocel+výplň dřevo)	ks	12	32 000 Kč	384 000
terénní a vegetační úpravy					
	lom - vyčištění (prořez, kácení)	m2	2140	100 Kč	214 000
	trelážová stěna parkoviště - popínavky	m2	44	750 Kč	33 000
	Terénní úpravy	m3	218	1 500 Kč	327 000
	Vegetační úpravy	m2	1100	1 000 Kč	1 100 000
	Výsadba stromů - polokmeny	ks	57	1 500 Kč	85 500
infrastruktura					
cestní síť					
	okružní stezka - štěrkový trávník	m2	960	1 500 Kč	1 440 000
	lom - pochozí lávky	m2	313,5	2 500 Kč	783 750
parkoviště a odstavná plocha					
	zrušení provizorního parkoviště	m2	448	700 Kč	313 600
	nové parkoviště - štěrkový trávník (st)	m2	1348	1 080 Kč	1 455 840
	nové parkoviště - minerální beton (pd	m2	996	1 080 Kč	1 075 680
další zpevněné plochy					
	veřejný prostor kolem domu (mlat)	m2	1135	750 Kč	851 250
hřbitov obětí tábora					
	dokončení zemního valu	m2	450	1 700 Kč	765 000
	zatravnění valu	m2	450	500 Kč	225 000
připomenutí tzv. cikánského tábora					
	bez dalších úprav			0 Kč	0
areál vepřína					
	bez dalších úprav			0 Kč	0
další výše nespecifikované					
	bez dalších úprav			0 Kč	0
				bez dph	10605
				s dph 21%	1283280

e) Odpovědi na otázky specifikované porotou ve výzvě k účasti v druhém kole soutěže

0. Jedna z os celkového konceptu je ukončena v lomu – máte představu o řešení tohoto prostoru?

Přestože se lom nachází mimo bezprostřední areál památníku, jde o jeho důležitou součást. Zpřístupnění tak působivého prostoru by pomohlo zprostředkovat důležitý moment z hrůzné reality tábora. Věříme proto, že by se lom mohl stát vhodným zakončením nově upravené trasy naučné stezky. Kvůli existenci vepřína totiž stávající stezka obchází areál památníku ze severu a vyhýbá se tak všem jeho autentickým místům. Proto navrhujeme novou úpravu trasy, která by alternativním způsobem umožnila provést návštěvníky skrze jednotlivé části památníku a prohlídku zakončit v místě bývalého lomu.

Napojení na areál památníku komplikuje křížení silnice I/19 a morfologie krajiny ještě dál zhoršuje přímý přístup k zarostlému lomu. Na základě terénního průzkumu navrhujeme novou stezku lesem, která návštěvníky vede na východ k úzkému koridoru pro důlní vozíky. Procházíme dlouhým zářezem v terénu, který se postupně zanořuje a vrcholí v místě vstupu do lomové jámy. Zde se prostor otevírá na obě strany a po subtilních lávkách je nám dále umožněno procházet pietně a téměř bez dotyku. Stezka má na obou stranách slepá ramena a jediná cesta ven tak vede skrz malou průrvu ve stěně lomu. Vystupujeme z propasti a přes širokou lesní mýtinu odcházíme zpět k silnici na začátek navrženého okruhu.

1. Ve svých návrzích máte možnost předložit návrh postupné realizace tak, aby byl dodržen limit investičních nákladů na 1. etapu výstavby památníku. Řešení památníku je úzce spjato s řešením navazující krajiny, s návrhem krajiny nové. Z těchto důvodů se bude návrh výrazně měnit v čase. Jak bude území vypadat po realizaci 1 etapy – po otevření památníku? Jak bude návrh vypadat po 10 a po 20 letech?

Původní zemědělská krajina se zde v průběhu posledních několika století téměř nezměnila. Pozůstatky spáleného tábora a hroby jeho obětí zůstaly skryty pod zemí. Místo po válce začalo rychle podléhat sukcesi a zapomenutou historii v 70. letech definitivně překryla výstavba velkovepřína. Jeho demolici vnímáme jako příležitost k obnovení stability a kontinuity. Výrazná architektonická složka návrhu snese krajinu, která nebude umocňovat jeho silnou geometrii, ale spíše ji zjemní a půjde proti ní, tak jak to ostatně příroda s lidskými díly dělá. V dlouhodobém horizontu chceme krajině vracet kontinuitu a stabilitu. Připravit ji tak na cokoli, co se s ní ve velkém měřítku času stane. Takový způsob se nám zdá být pokorný k místu. V první fázi by mělo být řešeno okolí nových staveb a cest. V dalších fázích lze postupně pokročit až za okraj lokality. Zjednodušeně by tak prvním krokem před otevřením památníku mělo být obnovení stavu vegetace z doby před výstavbou vepřína. Cílový stav návrhu však míří dál a obnovená původní louka s fragmenty oplocení a změněné topografie tak může za 10, 20 let obsahovat remízy, solitéry, měkký okraj lesa a další přírodní struktury, které se volně propojí s okolní krajinou a jejím charakterem.

2. Projekt památníku bude koordinován s projektem expozic. Jaká je vaše představa o spolupráci s týmem, který bude tvořit expozice památníku? Do jaké míry bude podle Vás možné návrh na základě této spolupráce pozměnit?

Historie zde zanechala naléhavá témata, zároveň ale i nedostatek fyzických exponátů k jejich důsledné prezentaci. Soudobé expozice proto dnes stále častěji prezentují kromě jednotlivých artefaktů i celé komplexní příběhy, zhmotněné za pomoci multimediální techniky. Expozici si proto umíme představit spíše v interpretační a prožitkové formě. Člověk není konfrontován pouze s exponátem a jeho deskriptivním popisem, ale je mu vyprávěn komplexní příběh. Rozhraní mezi návštěvníky a výstavou je orientováno na jejich emotivní stránku. Pracuje s jeho zájmem a zvědavostí, které ho skrze umělecky hodnotnou a nadčasovou formu vedou do větší hloubky prezentovaného tématu. Podobně jako film, i expozice skládá svůj celek z jednotlivých pečlivě režírovaných obrazů, které dohromady tvoří silný příběh.

Ze zkušenosti vnímáme tvorbu expozic jako úzkou spolupráci široké skupiny odborníků. Autorskému týmu chceme být partnerem a podpořit tvůrčí proces kritickým myšlením i kvalitní architekturou. Prostory expozice silně ovlivňují i celkový charakter domu a výrazné změny tak v jistý moment implikují spíše nový návrh. Objekt návštěvníckého centra proto koncipujeme jako prostorový rámec a drobnější členění výstavy ponecháváme konkrétnímu návrhu expozic. Spíše než formu navrhujeme principy, které poskytují co nejlepší podmínky, ale také možnost adaptace výstavy v čase a prostoru. Pomocí komponovaných výhledů se zároveň snažíme stavbu pevně ukotvit v kontextu místa a propojit tak abstraktní prostor výstavy s autentickou pamětí okolní krajiny.

3. V kterých částech vámi předloženého řešení území, by měla být prezentována jednotlivá témata památníku obsažená v podkladech zadání soutěže?

Památník by se měl stát připomínkou příběhů lidí, na které jsme jako společnost zapomněli. Na konkrétních místech v krajině proto chceme prezentovat především témata související s autentickou historií krajiny. K důsledné prezentaci nejhlubších souvislostí holokaustu, společenského kontextu i faktografie by však měla sloužit především nová expozice. Komplexní a kvalitně inscenovanou výstavu upřednostňujeme před množstvím fragmentovaných informací v exteriéru.

Návštěvnícké centrum je místem živé přítomnosti, faktů a diskuze. Hřbitov obětí je autentickým místem pohnuté historie a nezpochybnitelným důkazem holokaustu. Jeho přirozeného ohrazení dosahujeme negativní formou, která však nevzniká odkopáním terénu uvnitř, ale jeho navýšením okolo. A právě negativní, prázdná forma se zdá být vhodným symbolem ztráty celé generace - prázdnoty, kterou nelze zaplnit.

Monument v prostoru tábora je místem smíření, které by nás mělo spojovat v pozitivní představě sdílené budoucnosti. Dynamika pohybu po účelně navržených cestách proměňuje dálkové pohledy na výtvarný objekt tábora. Ten se při pohledu od návštěvníckého centra zprvu jeví jako souvislá monumentální stěna. Až pohybem v krajině člověk odhalí výtvarný koncept monumentu, který se v závislosti na poloze pozorovatele vizuálně rozkládá na kompozici individuálních prvků, ze kterých je složen. Postupné malé změny, které plynule proměňují realitu před našimi očima. Výtvarný objekt tak abstraktně ztvárňuje vztah jednotlivce k celku. Proměnlivá hmota fiktivní zdi, jako zhmotnění mementa totalitní ideologie, která redukuje jednotlivce na anonymní masu. Ale i princip kolektivní viny, jako důsledek černobílého vidění světa.

Kromě základních kamenů památníku (tábora, hřbitova, lomu a návštěvníckého centra), tematizujeme v rámci expozic ještě křížení jednotlivých cest, která obě leží v místech souvisejících s historií tábora. První rozcestí s výhledem k rybníku a jeho neblahé historii, druhé pak v místě, kudy byly do lesa převáženy oběti. Pro mimosezónní návštěvníky bychom pak uvítali vytvoření aplikace, která by umožnila např. skrze "obohacenou realitu" v mobilních zařízeních načerpat maximum informací i bez prohlídky expozice. Kvalitní webová databáze by pak rovněž umožnila individuální studium tématu online.

4. Při práci na projektu území (ve fázi projektové přípravy i realizace) bude ze strany zadavatele požadována intenzivní komunikace a úzká spolupráce se zástupci pozůstalých. Jak si představujete spolupráci s pozůstalými? Kde vidíte největší prostor pro spolupráci s nimi? Které konkrétní prvky, architektonické detaily byste už nyní rádi s pozůstalými konzultovali?

Věříme, že důsledná konfrontace autorského návrhu v celém průběhu jeho vzniku je nezbytná a vitální. Uvědomujeme si, že má-li se památník stát místem skutečného smíření, bude jeho přijetí a podpora ze strany pozůstalých hrát zásadní roli jak pro širší komunitu českých romů a sintů, tak pro zbytek veřejnosti.

Jako architekti tvoříme prostředí pro život v jeho širokém významu. Z hlediska spolupráce s pozůstalými by nás proto v první řadě zajímal jejich vlastní pohled na užívání památníku a představy o průběhu pietních aktů. Rádi bychom také konzultovali požadavek na zachování částí vepřína a to zejména proto, že v něm nevidíme hodnotu. Objekty vepřína považujeme za bezcenné s výjimkou oplocení, jako symbolu boje za památník a vzpomínky na vplétání květin. Nechceme však zobrazovat destrukci destrukcí a zachování částí objektů dle našeho názoru pouze odvádí pozornost od mnohem závažnější tragédie samotného holokaustu. To však neznamená, že máme pravdu. Poválečná stavba vepřína na takovém místě byla zásadní chybou a v jeho odstranění nyní vidíme větší smysl. Důležitým pramenem pro architektky i autory expozic je proto především paměť a zkušenost těchto rodin. Tu bychom rádi pochopili a pomohli správně interpretovat pro další generaci.

5. Jaká je, s ohledem na Vámi předložený návrh, Vaše představa o průběhu každoročních pietních aktů v území?

Památník v Letech bude sloužit společnému setkávání a trvalému smíření uvnitř společnosti. A právě absence takových společenských rituálů v současnosti otevírá prostor i novým formám pietních aktů. Myslíme si však, že podobu tak intimní události by neměl ultimativně určovat pouze architekt, ale i širší skupina klíčových aktérů, zástupců rodin a pozůstalých.

Věříme však, že stěžejním motivem pietních aktů by se měla stát symbolická cesta mezi jednotlivými místy památníku. Zapomenutou křesťanskou tradici poutních cest a kalvárií bychom chtěli přetvořit v soudobou formu pietního aktu. Ztvárnění cesty jako archetypálního symbolu pohybu a času, života i jeho konečnosti. Společný průvod pietní krajinou k uctění památky obětí vnímáme i jako vhodné symbolické uchopení kočovného života, který v Letech skončil. Pietní průvod má být společný prožitek, který lze sdílet napříč společnostmi bez rozdílu věku, pohlaví, politického názoru, nebo barvy pleti.

Přímé trasy vzájemně protnutých os proto představují formalizovanou formu pohybu pietního průvodu. Dynamika pohybu proměňuje i dálkové pohledy na monument tábora. Ten při pohledu od návštěvníckého centra tvoří vizuálně souvislou zeď a až postupným pohybem v krajině člověk zjišťuje, že to, co se jeví jako jednoduší tvar je ve skutečnosti kompozice individuálních prvků. Návštěvnícké centrum stojí na počátku symbolické cesty. Je to místo, které snese veřejný proslov k velké skupině lidí, ale i otevřenou debatu a neformální projevy soudobé kultury. Čím déle jsme na cestě, tím pietnější atmosféru očekáváme i od průběhu jednotlivých aktů. Hřbitov je autentickým místem vzpomínky na oběti tábora. Očekáváme zde tiché shromáždění lidí s komornější promluvou jednotlivých zástupců komunity. Monument v prostoru tábora si potom představujeme jako místo individuální kontemplace, završení cesty, které vybízí k osobní sebereflexi každého z nás.

01. Příjezd březovou alejí k návštěvnickému centru
Stávající březová alej lemuje příjezdovou cestu, mihotavé stíny lehké textury koruny dokreslují atmosféru okolí rybníka. Čtveřice vzrostlých stromů u návštěvnického centra doplňuje stromořadí bříz. Stěna jihozápadně od návštěvnického centra cloní parkoviště.

02. Cesta ke hřbitovu obětí, v popředí mostek přes občasnou vodoteč
Cestu ke hřbitovu lemuje ze severu nyní mladý dubový les, cesta tak prochází při hranici lesa a vlhkomilné louky u rybníka.

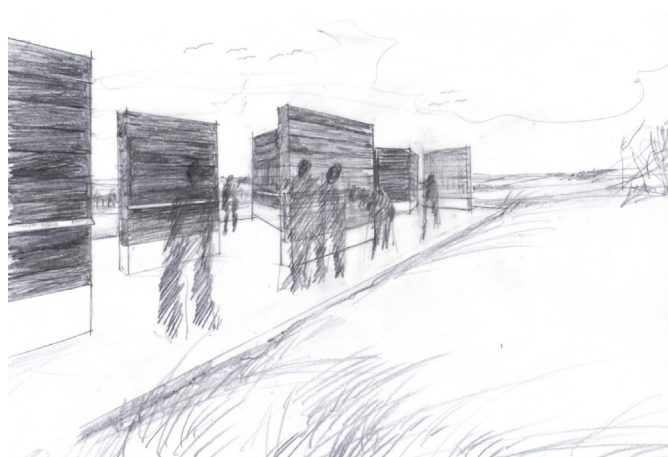
03. Hřbitov obětí
Prostor hřbitova obětí je doplněn zídou vymezující prostor uložených ostatků. Na hřbitově tak mohou i nadále probíhat pietní akce k uctění památky obětí.

04. Rozsestí u rybníka
Rozsestí nabízí krátké zastavení s pohled na rybník.

05. Pohled z dubového lesa k monumentu
Od okraje dubového lesa můžeme na konci cesty spatřit monument. Cesta je dlážděna velkoformátovými bloky, které dramaturgizují trasu, po níž byla na hřbitov z tábora převážena mrtvá těla.

06. Bývalý vězeňský dvůr - navržený monument
Monument k připomenutí obětí holocaustu je tvořen jednotlivými segmenty. Ty jsou natočeny takovým směrem, aby byla stále zachován výhled do krajiny.

07. Okružní stezka loukou
Přibližně v polovině úzké okružní pěšiny je možnost posezení s výhledem do krajiny.

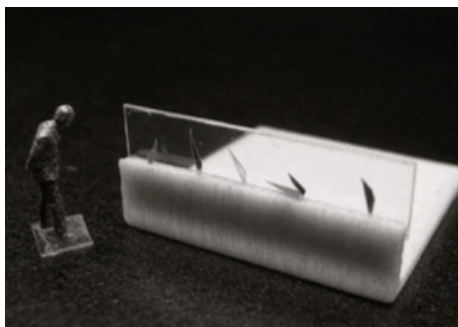
08. Okružní cesta lesem
Stejně jako po východní hranici, tak i po západní hranici území je možnost okružní pěšiny. Na západní části prochází okružní pěšina lesem.

09. Vstup do lomu
Trasou bývalého kolejíště vlečky, kterou se vozilo vytěžené kamení vstupuje návštěvník do prostoru lomu.

10. Uvnitř lomu
V lomu je možné procházet po dřevěné vyvýšené cestě. Ta návštěvníka provede nejnižší partií lomu. Místa, kde byli vězni zotročováni k tvrdé práci.

L01 - lineární pódium - instalace XS

L02 - lineární pódium - instalace S

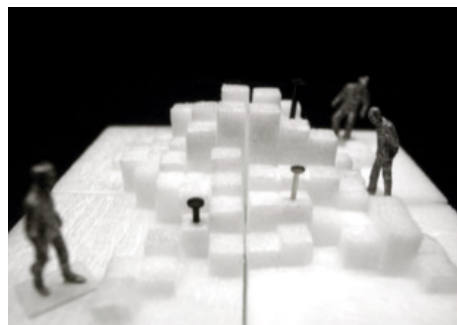
L03 - lineární pódium - instalace M

L04 - lineární pódium - instalace L

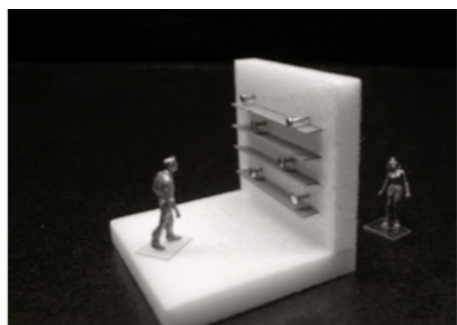
L05 - lineární čtyřstranné pódium - instalace S,M

L06 - skládané pódium - instalace S

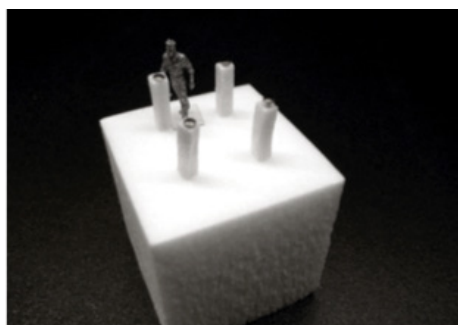
Z01 - zeď s drážkou - instalace XXS, XS

Z02 - zeď s policemi - instalace S

Z03 - zeď s panelem - instalace L, XL

P01 - sokl na podlaze - instalace S

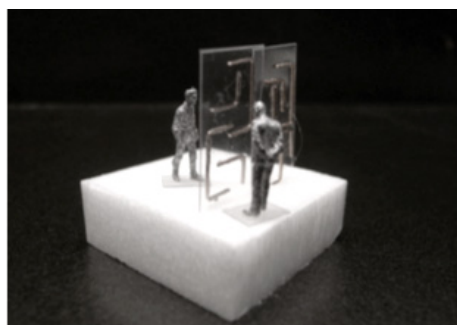
P02 - sokl na podlaze - instalace M

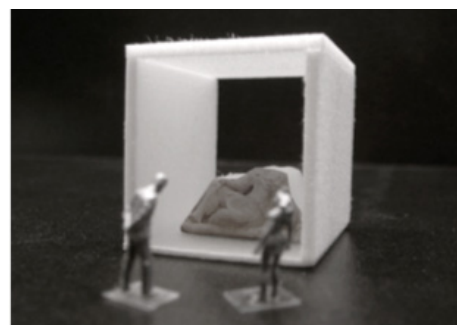
P03 - sokl na podlaze - instalace L

S01 - stojící sklo - instalace XS

S02 - stojící sklo - instalace S

I01 - interiér - instalace M,L

